

Kollektiivse pöördumise algataja

Teie 16.12.2021

Meie .06.2022 nr 1-6/21-143/2

Kollektiivne pöördumine "Sõnaväega pervägivalla vastu"

Austatud pöördumise algataja

Riigikogu õiguskomisjon arutas kollektiivset pöördumist "Sõnaväega pervägivalla vastu" (1-6/21-143/1) oma 19. aprilli 2022 aasta istungil. Külalistena osalesid Mittetulundusühingu Eluliin esindajad Eda Mölder ja Merle Haruoja, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse esindajad Reet Laja ja Marion Ründal, Havas AS esindajad Dagmar Lamp ja Piret Piirsoo, Justiitsministeeriumi analüüsitalituse nõunik Anu Leps, karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Anne Kruusement, analüüsitalituse nõunikud Britt Tammiste ja Laidi Surva, siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunikud Ain Peil ja Barbara Haage, sotsiaalministeeriumi võrdsuspoliitikate osakonna ohvriabi poliitika juht Kristiina Luht, Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindaja Jan Trei.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹² kohaselt (pöördumise menetlemine) arutab komisjon pöördumist kolme kuu jooksul ning teeb otsuse pöördumise kohta kuue kuu jooksul pöördumise menetluse võtmisest arvates. Komisjon kutsub pöördumisel märgitud kontaktisiku või tema esindaja komisjoni istungile pöördumist selgitama. Komisjonile on pöördumise menetlemine ning selle suhtes seisukoha kujundamine kohustuslik. Komisjon võib esitatud ettepanekuga osaliselt või täielikult nõustuda või mitte nõustuda. Komisjon teavitab pöördumisel märgitud kontaktisikut või -isikuid, millise seisukoha komisjon pöördumise suhtes võtnud on.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³.on sätestatud otsused pöördumise kohta. Komisjon võib pöördumist menetledes otsustada:

- 1) algatada eelnõu või olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu;
- 2) korraldada avalik istung;
- 3) edastada ettepanek pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks;
- 4) edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitatakse ka komisjoni;
- 5) esitatud ettepanek tagasi lükata või
- 6) lahendada pöördumises püstitatud probleem muul viisil.

19. aprilli 2022 aasta istungil kuulas õiguskomisjon ära kollektiivse pöördumise "Sõnaväega pervägivalla vastu" algataja esindajate selgitused ning ministeeriumi esindajate seisukohad.

09. juuni 2022 aasta istungil arutas õiguskomisjon vastust kollektiivsele pöördumisele. Komisjon leidis, et pöördumises püstitatud probleem tuleb lahendada muul viisil (RKKTS § § 152¹³ lõige 1 punkt 6).

Õiguskomisjoni seisukoht on, et perevägivalla vastu võitlemine ja selle ennetamine on oluline riiklik prioriteet. Jätkame tavaks saanud koostööd valdkonnas tegutsevate MTÜ-ga ning nende kaasamisega eelnõude menetlemisse parlamendis. Kindlasti korraldab õiguskomisjon ka edaspidi lähisuhtevägivalla teemalisi parlamentaarseid kuulamisi, asjaomaste ministriumide ja ametkondade osavõtul.

2021 märtsis arutas õiguskomisjon alaealiste seksuaalse enesemääramise vastaste süütegude õigusliku raamistiku ja rakenduspraktika üle, 2021 aprillis toimus arutelu lähisuhtevägivallast ja narkokuritegevusest koroonaperioodil.

K.a. 08. 06. kohtus õiguskomisjoni esindaja Euroopa Nõukogu [inimkaubanduse konventsiooni](#) ülevõtmise hindamist läbiviivate ekspertidega.

Õiguskomisjon annab võimalusel oma sisendi perevägivalla vastu võitlemisse ja selle ennetamisse õigusloome tasandil. Järgmisel nädalal kujundab õiguskomisjon seisukoha Euroopa Komisjoni direktiivi eelnõu kohta, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist, eelnõu kohta - COM(2022) 105.

Õiguskomisjon edastab käesoleva vastusega ka justiitsministeeriumi, siseministeeriumi ja sotsiaalministeeriumi jaoks olulised teemapunktid.

Justiitsministeerium peab oluliseks tuua välja järgmised punktid. Eestis on olemas riiklik vägivalla ennetamise strateegia, nimelt VES jätkukava VEKO kiideti heaks juulis 2021 vt: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vagivallaennetuse_kokkulepe_2021-2025_justiitsministeerium.pdf. Koostatud on VEKO tegevuskava 2022. aastaks, mis koondab peamiselt riigiasutuste tegevusi VEKO tegevussuundades ja seda on kavas partneritega arutada. See kokkulepe on koostatud valdkonnaülest vaadet ja koostööd silmas pidades ja sama joon on olnud varasemates tegevuskavades kui ka täpsemates temaatilistes tegevuskavades, nagu seda LSV tegevuskava on. VEKO-s on eraldi rõhutatud eakaareülest lähenemist ja nt uute teemadena on VEKO käsitletud eakatevastast vägivalda. Need näitavad, et kavandatakse tegevusi, mis hõlmavad kõiki eagruppe ja vaatavad elukaart läbivalt sekkumiste võimalusi.

Konkreetselt lähisuhtevägivalla (perevägivalla) ennetamisele keskenduv LSV memorandum ja tegevuskava kiideti heaks 2019. aastal (kehtib kuni 2023. aastani) vt: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/lahisuhtevagivalla_ennetamise_tegevuskava_2019-2023_memorandum_1.pdf.

Justiitsministeeriumi sõnul lähtutakse üldjoontes uute tegevuste käivitamisel või tegevuste toetamisel nõo parimast praktikast, mida nii rahvusvahelised kui ka napid Eesti uuringud on soovitanud. Lisaks Eesti uuringutele oleme eeskujuks võtnud ka teiste riikide häid kogemusi. Eestis uusi sekkumisi piloteeritakse ja kohendatakse tihti Eesti oludele sobivaks, enne kui need laiemalt kasutusele võetakse. Selline praktika – uuring, piloot ja seejärel laiem rakendamine – on olnud kasutusel nt Turvalised suhted, MARAC, kannatanu kaitseks lähenemise projekti (nn Pärnu piloot) jt algatuste puhul.

Jõudumööda tegeletakse vägivallavastaste programmide ja tegevuste terviklikkuse ja järjepidevuse tagamisega, kuid saab tunnistada, et siin arenguruumi on. SKA-s loodi 2020

mais tugiliin vägivallast loobumise toetamiseks ning rahastatakse ka koostööpartnereid, kelle programmidesse saab vägivalla kasutajaid suunata. Vt ka:

<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/ohvriabi-ennetustoo/tugi-vagivallast-loobumiseks>.

Abistamiseks on olemas ohvriabi kriisiliin 116 006, kust saab abi ka anonüümselt. Vt: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/ohvriabi-ennetustoo/116-006-ohvriabi-kriisitelefoni>.

Vägivallast saab ka politseisse teada anda anonüümselt (teataja isikut identifitseerimata).

Tugiliin vägivaldsest käitumisest loobumise toetamiseks on olemas, teenuseid rahastatakse SKA kaudu. Täpsem info: <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/ohvriabi-ennetustoo/tugi-vagivallast-loobumiseks>. SKA on koostanud 2021 täpsema ülevaate pakutavatest

programmidest:

https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/kass_v_2020_ulevaade_vagivallast_loobumise_toetamise_teenustest_eestis.pdf

Vanglasüsteemis viiakse ellu sotsiaalprogrammi „Pere- ja paarisuhte vägivalla vähendamine“. Kohalikele omavalitsustele kohustuse kohta luua vägivallatsejate kodust eemaldamise võimalus ja tagada selleks vastavad vahendid saame öelda niipalju, et põhimõttena on see teema sees nii LSV tegevuskavas kui VEKO-s, probleemiks KOV poolt on eelarve nappus ja kodust eemaldamise praktika vähesuses.

Siseministerium peab oluliseks tuua välja järgmised punktid. Lähisuhtevägivald on oluline riiklik prioriteet. 2021.aastal kinnitati Siseturvalisuse arengukava 2020-2030, mille üheks tegevussuunaks on tegeleda vägivalla ennetamise ja vähendamisega.

Programm seab eesmärgiks:

Vaimne ja füüsiline vägivald on vähenenud.

Inimesed on vägivalla suhtes sallimatud, oskavad vägivalda märgata ja julgevad sellele asjakohaselt reageerida, sh vägivallast teavitada.

Vägivalla vastu võideldakse ennetustegevusega ning hoiakute ja väärtuste kujundamisega.

Kõigile vägivallateadetele reageeritakse ja kõik vägivallaohvrid saavad abi.

Prioriteetsuse hoidmiseks ja otsusetegijate kaasamise on alates 2018. aastast

Siseministeriumi juurde moodustatud lähisuhtevägivalla juhtrühm, mille ülesanneteks on eelkõige lähisuhtevägivalla tegevuskava aastatel 2019-2023 tulenevate ülesannete elluviimise toetamine ja seiramine. Samuti koordineerib juhtrühm eri ministeriumide ja riigiasutuste lähisuhtevägivalla vähendamise alaseid tegevusi koostöötekitamise eesmärgil. Juhtrühma kuuluvad Siseministerium, Justiitsministerium, Sotsiaalministerium, Haridus- ja Teadusministerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet, Riigiprokuratuur, Harju Maakohus, Eesti Linnade ja Valdade Liit ning Eesti Perekasade Selts.

Oluline on, et juhtumitega seotud pooled saaksid kiiret ja asjakohast abi. Vägivallaga seotud toetavaid teenuseid ja abivõimalusi on üha rohkem ja need on paremini kättesaadavad kui kunagi varem ning teenuseid ja nõustamisvõimalusi on ka aktiivselt tutvustatud. Vägivallast saab ka politseisse teada anda anonüümselt (teataja isikut identifitseerimata). Vägivallategevuse ennetamiseks ja ohvrite kaitsmiseks on vaja tegeleda ka vägivalla toimepanijatega ning süsteemselt arendada vägivallast loobumise teenuseid, millega nõustatakse, abistatakse ja kuulatakse ära vägivalda kasutanud inimesed. Täna on Eestis üks riiklik teenus ja mitmeid teisi organisatsioone, kes on pakkunud sekkumisi vägivalla toimepanijatele, kuid seda tuleb laiemalt ja jätkusuutlikumalt edasi arendada. 2019. aastal avati Sotsiaalkindlustusametis vägivalla toimepanijatele tugiliin 660 6077, lisaks tegutsevad vägivaldselt käitunud inimeste tugirühmad. Samas napib endiselt vägivallatsejate ennetusprogramme nii kogukonnas kui kriminaaljustiitsüsteemis ning võimalusi lahendada vaimse tervise ja sõltuvusprobleeme – selleks on vaja tihedamat koostööd tervishoiuteenuste osutajatega. Oluline on ka kogenud ja

spetsialiseerunud spetsialistide toetamine, sest selle sihtgrupiga töötamine vajab erilisi oskusi ja teadmisi, et saavutada häid tulemusi.

Sotsiaalministeerium peab oluliseks tuua välja järgmised punktid. Anonüümse nõu küsimise ja abisaamise võimalusena tuleb nimetada ka Sotsiaalkindlustusameti korraldatavat ja riigi rahastatavat lasteabi telefoni – 116 111, <https://www.lasteabi.ee/> kus saab ka vestelda, nagu ka ohvriabi kriisitelefonil 116 006 www.palunabi.ee saab vestelda nõustajaga.

Samuti seda, et riik osaleb uue, naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiivi koostamisel. Uus direktiiv kindlasti täpsustab ka perevägivalla vastu võitlemise temaatikat ja kohustusi.

Sotsiaalministeerium on koostanud uue ohvriabi seaduse eelnõu, mis on hetkel EISis ja millele ootame tagasisidet 16. maini. Eelnõu täpsustab riigi kohustusi ohvrite abistamisel, sh koostööd eri asutuste vahel, abistajate ettevalmistust jpm olulist.

Sotsiaalministeerium toetab petitsioonis toodut, et perevägivalla surnud ring tuleb lõhkuda, ja perevägivald ei ole isiklik ja peresisene asi.

Õiguskomisjon tänab kollektiivse pöördumise algatajaid teema tõstatamise ja toimunud arutelude eest.

Kõike head soovides

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Jürgenson
esimees

Teadmiseks: Rahvaalgatus.ee

Raini Laide
631 6450 raini.laide@riigikogu.ee